

Sygn. akt I C 368/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : **SSO Agnieszka Hreczańska - Cholewa**

Protokolant : Robert Purchalak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 lutego 2014 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa R. W.

przeciwko **Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w Ś., Aresztowi Śledczemu we W., Zakładowi Karnemu Nr (...) we W., Zakładowi Karnemu w K., Zakładowi Karnemu w W.**

o zapłatę

- I. zasądza od Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego we W. na rzecz powoda R. W. kwotę 2.000 zł;
- II. dalej idące powództwo oddala;
- III. nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 368/13

UZASADNIENIE

Pozwem z 11 marca 2013 r. powód R. W. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego we W., Aresztu Śledczego w Ś., Zakładu Karnego w K., Zakładu Karnego nr (...) we W., Zakładu Karnego w W. kwoty 170.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu, a ponadto wniósł o „przekazanie 40% zasądzonej kwoty na rzecz Szpitala (...) w J.”. W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż dochodzona kwota stanowi zadośćuczynienie za naruszenie jego dóbr osobistych, polegające na nierespektowaniu jego podstawowych praw oraz niezapewnieniu mu humanitarnych warunków bytowych w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności. W pierwszej kolejności powód zarzucał, iż w pozwanych jednostkach penitencjarnych odbywał karę pozbawienia wolności w warunkach przeludnienia. Powód wskazywał, że w celach nie były zachowane określone w przepisach normy powierzchni na jednego osadzonego, a ponadto brakowało sprzętu kwaterunkowego, nie było szafek, taboretów, stołów, prze co zmuszony był spożywać posiłki siedząc na łóżku. Przeludnienie w celi wpływało również na ograniczenie prawa do intymności powoda przy korzystaniu z urządzeń sanitarnych. Powód zarzucał również, że utrudniano mu kontakty z bliskimi poprzez ograniczenie możliwości korzystania z samoinkasujących aparatów telefonicznych. Powód podkreślał również, że jako osobie chorej na wirusowe zapalenie wątroby typu C, nie zapewniono mu w zakładach karnych i aresztach należytej opieki medycznej. Powód podkreślał, że opisane wyżej warunki, w jakich odbywał karę pozbawienia wolności, były niezgodne z obowiązującymi normami prawnymi oraz standardami, zagwarantowanymi w aktach prawa międzynarodowego, co przesądza o bezprawnym, długotrwałym naruszeniu jego dóbr osobistych przez stronę pozwaną.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana, zastępowana przez (...) wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Na wstępie strona pozwana na podstawie art. 442¹ podniosła zarzut przedawnienia roszczeń powoda za okres wcześniejszy niż trzy lata przed wniesieniem pozwu, to jest przed dniem 13 marca 2010 r. W dalszej kolejności strona pozwana zarzucała, że powód nie wykazał, iż doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, a w szczególności nie udowodnił, by kumulatywnie wystąpiły w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności przez powoda niedogodności o znacznym stopniu nasilenia, powodujące naruszenie praw osadzonego. Odnosząc się do zarzutów powoda dotyczących przeludnienia strona pozwana zwracała uwagę na to, iż od 2010 r. nie wydawano wobec powoda decyzji na podstawie art. 110 kkw odnośnie umieszczenia w celi mieszkalnej, której powierzchnia przypadająca na osadzonego wynosiła poniżej 3 m², co wskazuje, iż w takich warunkach powód kary nie odbywał. Dalej strona pozwana wskazywała, że powód sformułował zarzuty w stosunku do wszystkich jednostek penitencjarnych w sposób zbiorczy, co uniemożliwia zweryfikowanie jego twierdzeń odnośnie do poszczególnych zakładów karnych czy aresztów. Jak chodzi o zarzut umieszczenia w celi powoda z osobami zakażonymi, pozwany zaznaczał, iż brak jest podstaw do izolowania takich osadzonych od innych osób odbywających karę pozbawienia wolności i przy zapewnieniu odpowiednich warunków bezpieczeństwa nie ma ryzyka zarażenia się od osób będących nosicielami HIV, czy HCV. Odnośnie braku zapewnienia opieki medycznej powodowi pozwany wskazywał, że zarzuty te są niezasadne, gdyż powód wielokrotnie składał skargi na niewłaściwą opiekę medyczną i każdorazowo skargi te były oddalane. Pozwany zaznaczał ponadto, że dochodzona pozwem kwota zadośćuczynienia jest rażąco wygórowana.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód R. W. przebywał w Zakładzie Karnym nr (...) we W. w okresach: od 19 października 2004 r. do 18 czerwca 2005 r., 19 stycznia 2006 r. do 27 czerwca 2007r., 04 września 2007 r. do 12 lutego 2008 r., 11 września 2009 r. do 30 września 2009 r., 14 października 2010 r. do 03 listopada 2010 r.

W Zakładzie Karnym w K. powód przebywał w okresach: od 27 czerwca 2007 r. do 04 września 2007 r., oraz od 12 lutego 2008 r. do dnia 04 września 2009 r.

W Areszcie Śledczym w Ś. powód przebywał od dnia 08 grudnia 2009 r. do dnia 14 października 2010 r., od 12 maja 2011 r. do dnia 14 września 2012 r.

W Zakładzie Karnym w W. powód przebywał w okresie od 14 września 2012 r. do 13 grudnia 2012 r.

W Areszcie Śledczym we W. powód przebywał w następujących okresach: od dnia 30 września 2009 r. do dnia 08 grudnia 2009 r., od 13 grudnia 2012 r. do chwili obecnej.

(dowód: informacja o pobytach i orzeczeniach k. 87-90)

W trakcie pobytu w Zakładzie Karnym nr (...) we W. powód osadzony był w celi ośmioosobowej. W celi nie było oddzielnych toalet, lecz niezabudowane kąciki sanitarne, oddzielone od pozostałej części pomieszczenia zasłoną.

(dowód: przesłuchanie powoda e-protokół rozprawy z 24.06.2013 od 00:02:36 do 00:37:00)

W okresie pobytu powoda w Zakładzie Karnym w K., powód zakwaterowany był początkowo w celi siedmioosobowej, a następnie w czteroosobowej. W celach był zapewniony dostęp wyłącznie do zimnej wody, brakowało środków czystości.

(dowód: przesłuchanie powoda e-protokół rozprawy z 24.06.2013 od 00:02:36 do 00:37:00)

W trakcie pobytu powoda w Areszcie Śledczym w Ś. powód osadzony był w różnych celach mieszkalnych, w których norma powierzchni na osadzonego wynosiła 3 m². W celach był zapewniony prysznic oraz dostęp do ciepłej wody. W

początkowym okresie pobytu, powód osadzony był w celi z osobą zakażoną na wirusowe zapalenie wątroby typu C. W związku z powyższym powód zgłaszał skargi do administracji jednostki penitencjarnej o przeniesienie go do innej celi, w której zakwaterowane są osoby zdrowe.

W okresie osadzenia w Areszcie Śledczym w J. w kwietniu 2011 roku, u powoda przeprowadzono badania diagnostyczne, które wykazały, iż powód jest osobą zakażoną wirusem HCV. Po ponownym przewiezieniu do Aresztu Śledczego w Ś. powód zakwaterowany został w celi z osobami zdrowymi. W związku z powyższym, powód wielokrotnie zgłaszał skargi do administracji Aresztu Śledczego w Ś. domagając się zakwaterowania z osobami, które również są chore na żółtaczkę typu C, celem odizolowania go od osób zdrowych, narażonych na zakażenie. Kierowane przez powoda skargi ostatecznie nie zostały uwzględnione, funkcjonariusze Aresztu wyjaśniali powodowi, iż brak jest podstaw do izolowania osób będących nosicielami wirusa HIV czy HCV od zdrowych osadzonych. W trakcie pobytu w Areszcie Śledczym w Ś. powód stosował protesty głodowe w celu przeprowadzenia badań diagnostycznych.

(dowód: informacja z Aresztu Śledczego w Ś. z 08.06.2013 r. k. 83-84, przeglądarka historii rozmieszczenia k. 91-92, notatka z 12.08.2011 r. k. 144, notatka z 13.12.2011 r. k. 145, przesłuchanie powoda e-protokół rozprawy z 24.06.2013 od 00:02:36 do 00:37:00)

Podczas pobytu w Areszcie Śledczym w Ś., w listopadzie 2011 roku oraz w kwietniu i czerwcu 2012 była przeprowadzona na wniosek powoda kontrola zajmowanych przez niego cel mieszkalnych przez Państwową Inspekcję Sanitarną. W następstwie przeprowadzonych kontroli stwierdzono m in. ubytki tynku i farby na ścianach, poluzowany parkiet, nieosadzona na stałe deska sedesowa w kącie sanitarnym, odpryski farby na taboretach i stoliku. Uwagi wynikające z przeprowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną postępowań wyjaśniających zostały przekazane administracji kontrolowanej jednostki penitencjarnej wraz z wytycznymi dotyczącymi sposobu i terminu usunięcia stwierdzonych uchybień. W pismach z 12 czerwca 2012 r. oraz 25.07.2012 r. Powiatowy Inspektor Sanitarny w Ś. poinformował powoda, iż przeprowadzone kontrole cel mieszkalnych powoda w Areszcie Śledczym w Ś. wykazały usunięcie stwierdzonych wcześniej nieprawidłowości.

(dowód: pisma Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Ś. z 31.08.2012 r., 25.07.2012r., 14.06.2012 r., 17.11.2011 r. 12.06.2012 r. k. k. 194, 195, 196, 198, 200, pismo)

W okresie odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w W., tj. od 14.09.2012 r. do 13.12.2012 r. powód przebywał w następujących celach: nr (...) o powierzchni 16,03, w której przebywało 5 osadzonych, nr (...) o powierzchni 4,85 m² w której przebywał jednoosobowo, nr (...) o powierzchni 17,41 m² w której przebywało 5 osadzonych oraz nr (...) o powierzchni 18,00 m² w której przebywało 5 osadzonych.

W początkowym okresie pobytu w Zakładzie Karnym w W. powód osadzony był z osobami zdrowymi, które po dowiedzeniu się od powoda o jego chorobie, odmawiały zajmowania z nim celi mieszkalnej. Następnie, w ramach kary dyscyplinarnej, powód został przeniesiony do celi izolacyjnej na okres 14 dni. Po odbyciu tej kary, powoda zakwaterowano w celi szpitalnej, w której osadzony był z osobą zakażoną wirusem HIV oraz HCV.

We wrześniu 2012 r. u powoda ponownie wykonano badania diagnostyczne w kierunku zakażenia wirusem HCV. Badania wykazały wówczas wynik ujemny. Do końca pobytu w Zakładzie Karnym w W. powód pozostał na sali szpitalnej z osobami chorymi.

(dowód: informacja z Zakładu Karnego w W. k. 169, książka zdrowia powoda k. 93-135, wynik badania k. 97, przesłuchanie powoda e-protokół rozprawy z 24.06.2013 od 00:02:36 do 00:37:00)

W związku z koniecznością przeprowadzenia badań psychologiczno-penitencjarnych R. W. w dniu 13 grudnia 2012 r. został przetransportowany z Zakładu Karnego w W. do Aresztu Śledczego we W.. Powód odmówił dobrowolnego poddania się powyższym badaniom. Ostatecznie, po przebadaniu powoda, Komisja Penitencjarna zakwalifikowała R. W. do odbywania kary w systemie terapeutycznym dla skazanych z niespychotycznymi zaburzeniami psychicznymi

lub upośledzonych umysłowo. U powoda stwierdzono m in. podwyższony poziom agresji, osobowość dysspocjalną oraz zespół uzależnienia od alkoholu.

(dowód: pismo z-cy Kierownika Działu Penitencjarnego W. K. k. 165)

W trakcie pobytów w Areszcie Śledczym we W. od 30.09.2009 r. do 08.12.2009 r. powód okresowo przebywał w celach, w których powierzchnia na jednego osadzonego była niższa niż 3 m². Były to cele dwuosobowe, w których przybywało maksymalnie trzech osadzonych. W późniejszym okresie pobytu we wskazanej jednostce penitencjarnej, powód przebywał w celi o powierzchni minimum 3 m² na osadzonego.

Cele, w których zakwaterowano powoda, były wyposażone w niezabudowane kąpiki sanitarne, oddzielone od pozostałej części pomieszczenia kotarą. W celi mieszkalnej powoda była uszkodzona umywalka; aby móc z niej skorzystać osadzeni musieli podstawić miskę.

(dowód: informacja z Aresztu Śledczego we W. z dnia 05.06.2013 r. k. 52, przesłuchanie powoda e-protokół rozprawy z 24.06.2013 od 00:02:36 do 00:37:00)

W trakcie odbywania kary pozbawienia wolności we wskazanych powyżej zakładach karnych i aresztach śledczych, powód R. W. wielokrotnie korzystał z opieki medycznej świadczonej w ramach więziennej służby zdrowia. Powód konsultowany był neurologicznie, psychiatrycznie i internistycznie. Korzystał również z konsultacji psychologicznej.

W trakcie pobytów w Areszcie Śledczym w Ś. oraz we W. powód kilkakrotnie podejmował protest głodowy w celu objęcia go leczeniem oraz podania mu środków farmakologicznych. Powód składał również szereg skarg m in. do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Rzecznika Praw Pacjenta, dotyczących funkcjonowania służby zdrowia we wskazanych wyżej jednostkach penitencjarnych.

Pismem z 13.12.2011 r. Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej poinformował powoda, iż przeprowadzone w podległych mu jednostkach penitencjarnych postępowanie wyjaśniające wykazało, iż powód miał zapewnioną należytą opiekę lekarską adekwatną do stwierdzonych schorzeń i tym samym nie ma podstaw do uwzględnienia skargi powoda. Powyższą ocenę podtrzymał również Centralny Zarząd Służby Więziennej, uznając za bezzasadne zarzuty powoda odnośnie nieprawidłowej opieki medycznej.

(dowód: dowód: świadectwo lekarskie k. 119, dokumentacja medyczna powoda k. 53-82, 93-135, skargi powoda k. 149, 151-152, 154, 160, 162-164, pismo Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej z 13.12.2011 r. k. 156, pismo Centralnego Zarządu Służby Więziennej z 09.01.2012 r. k. 157-158, pismo z-cy dyrektora Aresztu Śledczego w Ś. z 03.02.2012 r. k. 159, pismo Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej z 20.11.2012 r. k. 161, pismo z-cy dyrektora Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej z 14.06.2011 r. k. 146)

Sąd zważył co następuje:

Powództwo tylko częściowo zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie powód domagał się zasądzenia od strony pozwanej kwoty 170.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę wynikającą z niezapewnienia mu odpowiednich warunków bytowych podczas odbywania kary pozbawienia wolności w wyszczególnionych w pozwie jednostkach penitencjarnych.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości, wskazując, iż powód nie wykazał przesłanek odpowiedzialności pozwanego oraz wysokości dochodzonego roszczenia. Ponadto pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powoda w części, w jakiej dotyczą one pobytu powoda w jednostkach penitencjarnych za okres wcześniejszy niż 3 lat wstecz, licząc od dnia wniesienia pozwu.

Jak wynika z treści pozwu, zgłoszone w nim roszczenia majątkowe powód wywodził z faktu naruszenia dóbr osobistych, jakie miały miejsce w czasie jego pobytu w następujących jednostkach penitencjarnych: Areszcie Śledczym

we W., Areszcie Śledczym w Ś., Zakładzie Karnym nr (...) we W., Zakładzie Karnym w K. oraz Zakładzie Karnym w W.. Podstawę zgłoszonych roszczeń stanowi zatem przepis art. 24 k.c. Nie ulega wątpliwości, że skoro przepis art. 24 k.c. przewiduje odpowiedzialność majątkową za naruszenie dóbr osobistych, odsyłając m in. do art. 448 k.c., to do majątkowego roszczenia o zasądzenie zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych należy stosować terminy przedawnienia przewidziane dla roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym.

Kwestię przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym reguluje obecnie w art. 442¹ k.c. Zgodnie z tym przepisem, roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Powyższy przepis został wprowadzony do kodeksu cywilnego na mocy ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2007, Nr 80, poz. 538), która weszła w życie 10 sierpnia 2007 r., a więc niewątpliwie ma on zastosowanie w niniejszej sprawie.

Biorąc pod uwagę treść sformułowanych przez powoda zarzutów odnośnie warunków bytowych w pozwanych jednostkach penitencjarnych zdaniem Sądu należało stwierdzić, że powód już w trakcie kiedy dochodziło do wskazanych przez niego zaniedbań, miał wiedzę zarówno co do swojej szkody, jak i osoby zobowiązanej do jej naprawienia. Zdawał sobie bowiem sprawę, co naruszało jego dobra osobiste i kto jest za to odpowiedzialny. Skoro zaś powód wystąpił z pozwem w niniejszej sprawie w dniu 11 marca 2013 r., podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia majątkowych roszczeń powoda w zakresie odnoszącym się do jego pobytu w zakładach karnych w okresie wcześniejszym, aniżeli 3 lata wstecz od dnia wniesienia pozwu, należało uznać za zasadny. Właściwą chwilą dla określenia początku trzyletniego biegu przedawnienia jest bowiem moment „dowiedzenia się o szkodzie”, gdy poszkodowany „zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących na fakt powstania szkody”; inaczej rzecz ujmując, gdy ma „świadomość doznanej szkody” (por. uchwałę składu 7 sędziów SN z 11 lutego 1963 r., III PO 6/62, OSNCP 1964, nr 5, poz. 87).

W świetle powyższego należało zatem uznać, iż formułowane w pozwie roszczenia wywodzone z faktu niezapewnienia należytych warunków bytowych w okresach wcześniejszych aniżeli przed dniem 11 marca 2010 r., podlegały oddaleniu jako przedawnione. W całości podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia objął zatem roszczenia powoda formułowane wobec Zakładu Karnego w K., gdzie okres pobytu powoda przypadał od 27 czerwca 2007 r. do 04 września 2007 r. oraz od 12 lutego 2008 r. do dnia 04 września 2009 r. Niemal w całości przedawniło się także roszczenie powoda względem Zakładu Karnego nr (...) we W., gdzie powód przebywał głównie w latach 2006, 2007, 2008 i 2009, a ostatnio (w zakresie nie objętym zarzutem przedawnienia) jedynie w okresie od 14.10.2010 r. do 03.11.2010 r. Roszczenia wywodzone względem pozostałych jednostek penitencjarnych podlegały natomiast rozpoznaniu tylko w zakresie, w jakim obejmowały okres po 11 marca 2010 r.

Przechodząc do merytorycznej oceny zgłoszonego w pozwie żądania na wstępie należy wskazać, iż powód wystąpił o zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek niewłaściwych warunków osadzenia w pozwanych jednostkach penitencjarnych. Ponadto, odnośnie Aresztu Śledczego w Ś. oraz we W. powód sformułował zarzuty niewłaściwej opieki medycznej. Opisane przez powoda warunki odbywania kary pozbawienia wolności, w jego ocenie, naruszały jego dobra osobiste, w szczególności godność osobistą, zdrowie, prawo do prywatności.

Zgodnie z art. 24 § 1 k.c., ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne; w razie dokonanego naruszenia może żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności, ażeby złożyła oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie; wreszcie na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego. Z kolei art. 448 k.c. stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Do dóbr osobistych podlegających ochronie prawnej zaliczyć należy godność osobistą, mimo że nie jest ona wprost wymieniona w art. 23 k.c., zawierającym jedynie przykładowy katalog dóbr osobistych. Godność jako przedmiot szczególnej ochrony prawnej wskazana została natomiast w art. 30 Konstytucji, zgodnie z którym przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych (por. też uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28.02.2007 r., V CSK 431/06). Do dóbr osobistych podlegających ochronie prawnej należy zaliczyć także prawo do ochrony życia prywatnego i rodzinnego. Wreszcie, istotnym dobrem osobistym prawnie chronionym jest zdrowie, co wynika wprost z art. 23 k.c.

Powód podniósł, że doznał poniżającego traktowania w pozwanych jednostkach penitencjarnych z uwagi na warunki, w jakich został osadzony i w jakich odbywał karę pozbawienia wolności, tj. przeludnienie, stan techniczny cel mieszkalnych, ich zawilgocenie, zagrzybienienie, brak dostępu do ciepłej wody, brak możliwości intymnego zaspokojenia potrzeb fizjologicznych, brak odpowiedniej kwalifikacji osadzonych ze względu na stan zdrowia oraz cechy charakterologiczne.

Podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa w tym zakresie może stanowić przepis art. 417 § 1 k.c., zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Przepis ten jest rozwinięciem normy rangi konstytucyjnej wyrażonej w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jak została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.

Wynikająca z art. 417 k.c. oraz z art. 77 Konstytucji RP odpowiedzialność Skarbu Państwa jest odpowiedzialnością za samo naruszenie prawa przy wykonywaniu władzy publicznej, a zatem jest oderwana od zawinienia. Delikt ten obejmuje zaniechania ze strony organu państwowego lub samorządowego, jeżeli ciążył na nim obowiązek działania wyznaczony przez obowiązujące przepisy prawa. Również przepisy art. 24 k.c. i 448 k.c. stanowiące podstawę roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych, nie wymagają dla obciążenia sprawcy tego naruszenia wykazania po jego stronie winy oraz przewidują domniemanie bezprawności jego działania (zob. uchwałę SN (7) z dnia 18.10.2011 r., III CZP 25/11).

Prawo do godnego odbywania kary pozbawienia wolności niewątpliwie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych podlegających ochronie, a działania naruszające te dobra mogą rodzić odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 i 448 k.c. (wyrok SN z dnia 17. 03.2010 r., II CSK 486/09). Wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymogów nowożytnego państwa prawa, znajdującym wyraz w normach prawa międzynarodowego. Stanowi o tym wprost art. 10 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19.12.1966 r., głoszący, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Także art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 04.12.1950 r. stanowiący, że nikt nie może być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu, wprowadza obowiązek władzy publicznej zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych godziwych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nienaruszających godności ludzkiej. Łączy się z tym wynikający z art. 8 ust.1 Konwencji nakaz poszanowania życia prywatnego obywateli i ich prawa do intymności, co w odniesieniu do osób osadzonych w zakładach karnych oznacza obowiązek zapewnienia takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznają istotnego uszczerbku.

Odpowiednikami przywołanych norm prawa międzynarodowego są art. 40, 41 ust. 4 i 47 Konstytucji RP wprowadzające wyżej wskazane zasady na grunt prawa polskiego.

W niniejszej sprawie powód sformułował kilka zarzutów odnoszących się do samych warunków, jakie panowały w trakcie jego pobytów w pozwanych jednostkach penitencjarnych.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do podniesionego przez powoda zarzutu przeludnienia cel mieszkalnych przede wszystkim wskazać należy, iż, jak się przyjmuje w orzecznictwie, osadzenie skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w przeludnionych celach może stanowić naruszenie dóbr osobistych: godności i prawa do intymności i rodzić odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 i art. 448 k.c. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 lutego 2007r., V CSK 431/2006, OSNC 2008/1, poz. 13). Opierając się na zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym Sąd ustalił jednak, iż powód R. W. w okresach nie objętych zarzutem przedawnienia, nie przebywał w celach przeludnionych. Przedstawione przez administrację pozwanych jednostek penitencjarnych informacje dotyczące zaludnienia w celach, w których zakwaterowany był powód, pozwalają uznać, iż od 2010 roku nie odnotowano faktu osadzenia powoda w celi, w której powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego byłaby mniejsza aniżeli wymagana przepisami norma 3 m². Wobec powyższego należało uznać, iż formułowany przez powoda zarzut dotyczący osadzenia go w celach nadmiernie przeludnionych, nie znalazł potwierdzenia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

Rozpatrując podniesione przez powoda okoliczności związane z warunkami bytowymi w pozwanych jednostkach penitencjarnych, wedle Sądu należało mieć na uwadze, iż kara pozbawienia wolności, ze swej istoty wiąże się z ograniczeniem prawa do prywatności, intymności oraz niesie ze sobą pewne niedogodności. Same zatem negatywne odczucia powoda, związane z przebywaniem w wieloosobowych celach o niskim standardzie wyposażenia, same przez się nie mogły decydować o uwzględnieniu dochodzonego w pozwie żądania.

Z tych też względów, wedle Sądu, podnoszone przez powoda okoliczności odnoszące się do jego pobytów w Zakładzie Karnym w W. oraz Areszcie Śledczym w Ś., a związane z niewłaściwymi warunkami mieszkalnymi w celach, nie zasługiwały na uwzględnienie. Jak wynikało bowiem z samego przesłuchania powoda, w celach, w których kwaterowany był w trakcie pobytów we wskazanych jednostkach penitencjarnych, był zapewniony dostęp do ciepłej wody oraz znajdowały się zabudowane kącabnie sanitarne. Prawdą jest, iż odnośnie Aresztu Śledczego w Ś. formułowane przez powoda zarzuty dotyczące wyposażenia cel oraz ich stanu technicznego znalazły potwierdzenie w wynikach kontroli, przeprowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Wskazać jednakże należy, iż stwierdzone uchybienia dotyczyły m in. ubytków w ścianach, nieszczelności okien, odprysków farby na meblach itp. Załączone do akt pisma potwierdzają zarazem, iż opisane nieprawidłowości zostały usunięte w ramach prowadzonych postępowań kontrolnych i ostatecznie, cele mieszkalne zostały doprowadzone do stanu zgodnego z obowiązującymi normami.

Za niezasadny Sąd uznał nadto zarzut powoda, formułowany w stosunku do Aresztu Śledczego w Ś. oraz Zakładu Karnego w W., dotyczący osadzenia go w celi z nieodpowiednimi (pod względem charakteru i stanu zdrowia) współosadzonymi. W tym kontekście powód wskazywał, iż przebywając w Areszcie Śledczym w Ś. początkowo odbywał karę z osobą chorą na wirusowe zapalenie wątroby typu C, co naraziło go na zakażenie tą chorobą, następnie natomiast, po wykryciu u niego zakażenia tym wirusem, pomimo jego licznych próśb i skarg, nie odizolowano go od innych osadzonych.

W ocenie Sądu, twierdzenia powoda o konieczności izolowania osadzonych będących nosicielami wirusa HIV czy HCV od zdrowych osadzonych, nie tylko nie znajdują oparcia w brzmieniu przepisów, lecz prowadziłyby w istocie do niezasadnionej dyskryminacji osób chorych, a także naruszenia ich prawa do prywatności. Jednocześnie wskazać należy, iż z przedłożonych przez stronę pozwaną notatek z 12.08.2011 r. oraz 13.12.2011 r. wynikało, iż powód, po zdiagnozowaniu u niego wirusa HCV, kierował żądania umieszczenia go z osobami chorymi, prezentując przy tym postawę roszczeniową oraz agresywną. W trakcie prowadzonych z powodem rozmów, dotyczących jego wniosku o „odizolowanie go od osób zdrowych”, powód każdorazowo był pouczony o sposobach i możliwościach zarażenia się oraz o konieczności przestrzegania odpowiednich zasad bezpieczeństwa i higieny.

W ocenie Sądu w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym nie znalazły nadto potwierdzenia zarzuty powoda odnoszące się do niewłaściwej opieki medycznej w trakcie jego pobytu w Areszcie Śledczym w Ś. oraz W.. Dołączona do akt sprawy dokumentacja medyczna powoda zdaniem Sądu daje podstawy do stwierdzenia, iż we

wszystkich jednostkach penitencjarnych, w których przebywał powód, był on poddany należytej opiece lekarskiej i jego dolegliwości nie były bagatelizowane przez personel medyczny. Powyższe stanowisko znajduje również oparcie w treści pism kierowanych do powoda, stanowiących odpowiedź różnego rodzaju organów i instytucji, na składane przez niego skargi dotyczące funkcjonowania więziennej służby zdrowia. Z treści tych pism jednoznacznie wynikało, iż zainicjowane przez powoda postępowania wyjaśniające nie doprowadziły do stwierdzenia jakichkolwiek uchybień w zakresie sprawowania opieki medycznej nad powodem. Podkreślić dodatkowo należy, że analiza książki zdrowia powoda wskazuje na to, iż powód w trakcie osadzenia w pozwanych jednostkach penitencjarnych często korzystał z konsultacji internistycznych, neurologicznych, psychiatrycznych i psychologicznych. Wizyty lekarskie odbywały się niekiedy co kilka dni i niejednokrotnie były wymuszane przez powoda w drodze protestów głodowych, co w tym kontekście wskazuje na roszczeniową postawę powoda. Mając bowiem na uwadze częstotliwość zapewnionych powodowi wizyt lekarskich oraz wykonywanych badań diagnostycznych, zdaniem Sądu można wysnuć wniosek, iż powód w pozwanych placówkach miał zapewnioną szerzą opiekę medyczną, aniżeli chorzy na wolności, którzy niejednokrotnie zmuszeni są przez wiele miesięcy oczekiwać na wyznaczenie terminu konsultacji. Formułując zarzuty odnośnie świadczenia nienależytej opieki zdrowotnej powód zdaje się pomijać fakt, że funkcją zakładu karnego nie jest specjalistyczne leczenie osadzonych, lecz zapewnienie standardowej opieki, umożliwiającej skazanym odbywanie kary pozbawienia wolności.

Zdaniem Sądu, opierając się na zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym należało uznać, iż pozwane jednostki należycie realizowały względem powoda świadczenia medyczne, powód natomiast nie wykazał, by zakres stosowanego wobec niego leczenia był nieadekwatny do rozpoznanych u niego schorzeń, czy też by doprowadził do pogorszenia jego stanu zdrowia.

W ocenie Sądu, w realiach przedmiotowej sprawy powód nie wykazał również, by wyposażenie cel mieszkalnych, w których był osadzony, było nieadekwatne do ilości przebywających w nich osadzonych oraz, by stan techniczny tych cel miał uniemożliwiać w nich bezpieczne zamieszkiwanie osadzonych. Przedstawione przez stronę pozwaną dokumenty, wskazują na to, iż w następstwie kierowanych przez powoda skarg dotyczących braku sprzętu kwaterunkowego w celach, niewłaściwego wyżywienia, braku dostępu do ciepłej wody, Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej przeprowadził postępowanie wyjaśniające, w ramach którego nie zostały stwierdzone nieprawidłowości w wyposażeniu cel mieszkalnych, w których przebywał powód. Drobne uchybienia dotyczące stanu technicznego cel mieszkalnych wykazane zostały natomiast w trakcie kontroli prowadzonych na wniosek powoda przez Państwową Inspekcję Sanitarną na terenie Aresztu Śledczego w Ś.. Nieprawidłowości te dotyczyły m in. odpadającego częściowo tynku ze ścian, czy odprysków farby, poluzowanej deski sedesowej. Jak wynika z treści załączonych do akt sprawy pism organu kontrolującego, po skierowaniu do jednostki penitencjarnej zaleceń pokontrolnych, stwierdzone nieprawidłowości zostały usunięte i stan cel mieszkalnych uległ poprawie. Powołane okoliczności zdaniem Sądu przemawiają za przyjęciem, iż jakkolwiek stan techniczny cel mieszkalnych w pozwanych jednostkach penitencjarnych nie był zadowalający w odczuciu powoda, to jednak miał on zapewniony dostęp do podstawowego sprzętu kwaterunkowego, pozwalającego na funkcjonowanie w celi mieszkalnej. Zdaniem Sądu ewentualne zastrzeżenia kierowane przez powoda co do ogólnego wyglądu i stanu cel mieszkalnych, nie mogą być uznane za wystarczające dla przyjęcia, że doszło do naruszenia dób osobistych powoda.

Spośród wszystkich sformułowanych przez powoda zarzutów, dotyczących warunków odbywania kary pozbawienia wolności, Sąd uznał za zasadny jedynie zarzut związany z organizacją kącika sanitarnego w celach mieszkalnych, w których osadzony był powód na terenie Aresztu Śledczego we W.. Jak wynika bowiem z przesłuchania powoda, kąciki sanitarne umiejscowione w celach mieszkalnych, nie były oddzielone trwałymi ścianami od pozostałej części pomieszczenia, lecz jedynie kotarą, zza której wchodząc do celi można było zobaczyć osobę korzystającą z kącika. Taki stan niewątpliwie nie zapewniał właściwego poziomu intymności przy zaspokajaniu potrzeb fizjologicznych danej osoby, ale także powodował negatywne doznania u osadzonych, którzy w tym czasie przebywali w celi poza kącikiem sanitarnym. Te obustronne uciążliwości były z pewnością szczególnie dotkliwe w sytuacji, gdy powód przebywał w celach wieloosobowych, o niewielkiej powierzchni przypadającej na osadzonego.

Co do oceny czy kącik sanitarny nietrwale zabudowany jest wystarczający do zapewnienia intymności podczas korzystania z niego Sąd oparł się na orzecznictwie Sadu Najwyższego. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 lutego 2007 roku, V CSK 431/06, OSNC 2008/1/13, wskazał, iż osadzenie skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w przeludnionej celi, w której nie oddzielono urządzeń sanitarnych od reszty pomieszczenia może stanowić naruszenie dóbr osobistych w postaci godności i prawa do intymności oraz uzasadniać odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 i 448 k.c. W pisemnych motywach Sąd Najwyższy uzasadnił rozstrzygnięcie treścią art. 3 Konwencji oraz odwołał się do utrwalonej linii orzecniczej Trybunału, z której wynika, że sam fakt przetrzymywania więźnia w celi w niewłaściwych warunkach sanitarnych stanowi poniżające traktowanie rodzące obowiązek wypłaty odszkodowania. Nadto wskazał, że na państwie spoczywa ciężar wykazania, iż doznane przez osadzonego w zakładzie karnym cierpienia i urazy nie zostały spowodowane postępowaniem władz, czego jednak pozwany w niniejszej sprawie ni uczynił.

Powód może zatem dochodzić od pozwanego roszczeń wynikających z odpowiedzialności organów Państwa za wykonywanie władzy publicznej niezgodne z przepisami prawa, tj. z art. 417 § 1 kc. Pozwany dopuścił się względem powoda deliktu wywołującego naruszenie dóbr osobistych powoda w postaci godności osobistej oraz zdrowia. Odpowiedzialność z tytułu opisanego deliktu obejmuje także zobowiązanie do zapłaty zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych na podstawie art. 448 kc. Sąd doszedł tym samym do przekonania, że powód może domagać się zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek niezapewnienia intymności podczas korzystania z kącików sanitarnych.

Żądanie zgłoszone przez powoda w pozwie zostało jednakże zdecydowanie zawyżone. Zgodnie bowiem z art. 448 k.c. sąd może przyznać odpowiednią sumę zadośćuczynienia w razie naruszenia dóbr osobistych, co oznacza, że nie zachodzi w tym zakresie automatyzm działania, sąd rozważa wszelkie okoliczności sprawy.

Zadośćuczynienie za doznaną krzywdę stanowi świadczenie, które ma na celu złagodzenie skutków doznanej krzywdy. Krzywdy takiej nie da się w pełni przeliczyć tak, jak szkody majątkowej. Nie ma ona żadnego wzorca, nie podlega żadnej standaryzacji i każdorazowo jest oceniana w okolicznościach konkretnego przypadku. Ustalenie sumy zadośćuczynienia na poziomie odpowiednim uwzględniać winno wszystkie istotne okoliczności sprawy. Zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny. Jego wysokość musi uwzględniać rodzaj naruszonego dobra, charakter, rozmiar naruszenia, natężenie odczuwanych skutków, ich długotrwałość.

Sąd uznał zatem, iż całokształt okoliczności sprawy, w tym czas trwania dolegliwości i stopień ich natężenia, uzasadnia przyznanie powodowi zadośćuczynienia najwyżej w wysokości 2 000 zł. Dalej idące powództwo podlegało oddaleniu jako nieusprawiedliwione wynikami postępowania dowodowego.

Orzekając o kosztach Sąd uznał, że w sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym stanowi art. 102 k.p.c. Powód występując z żądaniem zasądzenia zadośćuczynienia dostosowywał jego wysokość do swoich subiektywnych odczuć w zakresie poczucia krzywdy, która w ten sposób miałby mu zostać naprawiona. Tymczasem Sąd orzekając o zadośćuczynieniu kieruje się względami obiektywnymi, zasądzając daną kwotę według własnego uznania.